

7

Prema revidiranome europskom socijalnom modelu

- Europski socijalni model je intelektualna konstrukcija, a ne vidljiva stvarnost.
- On znači obećanje koje ujedinjene europske demokracije nastoje ispuniti

Šta predstavlja socijaldemokratija u svetu globalizacije danas?
Šta predstavlja socijalna demokratija?

Da li je zainteresovanost građana za politiku još uvek prisutna u dovoljnoj meri? Da li je moguće ponovo je probuditi?

Koje konkretne politike su se pokazale kao moguće za realizaciju?
Koliko su one bile uspešne?

Ova i ostala pitanja su značajna u svim delovima sveta. Serijom publikacija „**Forum Socijalna demokratija – vizije i opcije za jugoistočnu Evropu**“ Fondacija Fridrih Ebert želi da pruži svoj doprinos raspravi o tim temama u jugoistočnoj Evropi. Publikacije prati internet forum (www.forum-socijal-democracy.org). Pozivamo sve čitaoce da se aktivno uključe u ove rasprave.

Friedrich Ebert Stiftung

Predstavništvo Beograd
Simina 1
11 000 Beograd
Srbija

Friedrich Ebert Stiftung

Predstavništvo Sarajevo
Sumbula Avde 7
71 000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Friedrich Ebert Stiftung

Predstavništvo Zagreb
Praska 8
10 000 Zagreb
Hrvatska

- Tekst je objavljen i na makedonskom, albanskom, bugarskom i rumunskom jeziku
- Sve tekstove možete pronaći na internetu www.fes.org.yu

Prema revidiranome europskom socijalnom modelu

Europski socijalni model je intelektualna konstrukcija, a ne vidljiva stvarnost. On znači obećanje koje ujedinjene europske demokracije nastoje ispuniti. Anthony Giddens, koji je intelektualno utemeljio spektakularnu obnovu britanske Laburističke stranke, smatra da su potrebne značajne prilagodbe da bi u budućnosti Europski socijalni model bio više od šuplje fraze.

Zajednički rizik, suzbijanje nejednakosti, zaštita ranjivih skupina

... U optjecaju su različite definicije Europskoga socijalnog modela. To nije nužno jedinstven koncept, nego mješavina vrijednosti, postignuća i težnji, koji se razlikuju po obliku i stupnju realizacije među europskim državama. No, Europski socijalni model počiva na općem skupu vrijednosti:

- zajedničkom snošenju rizika u cijelom društvu
- suzbijanju nejednakosti koje bi mogle ugroziti društvenu solidarnost

- zaštiti najranjivijih skupina aktivnom socijalnom intervencijom
- kultiviranju dogovora umjesto sukoba u industriji
- osiguranju bogatog okvira socijalnih i ekonomskih građanskih prava stanovništvu kao cjelini.

Novi izazovi

Gotovo svi se slažu, kako pobornici, tako i protivnici, da je danas Europski socijalni model suočen s velikim opterećenjem ili čak neuspjehom. Svijet se značajno promijenio od „zlatnog doba“ kapitalizma blagostanja šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća. To važi za izvanjske uvjete:

- intenziviranje globalizacije
- uspon svjetskog informacijskog poretka
- opadanje proizvodne industrije (i njezino premještanje u manje razvijene zemlje)

- uspon novih oblika individualizma i potrošačke moći.
- To se također odnosi na unutarnje razvojne procese u europski društvima blagostanja:
- demografske promjene, osobito starenje stanovništva, s time povezan problem mirovina i nagli pad stope rađanja
  - promjenu strukture obitelji, s mnogo više jednoroditeljskih obitelji nego prije i više žena i djece koji žive u siromaštvu

- visoke stope nezaposlenosti, djelomice prouzročene nereformiranim tržištima rada.

Uzimajući u obzir različite izazove, moramo uočiti da su se strahovi koje su mnogi izrazili da će ekonomska globalizacija dovesti do redukcije europskih država blagostanja pokazali gotovo

potpuno neosnovanima. Porezni prihodi kao udio u BDP-u ostali su stabilni u gotovo svim industrijskim zemljama, iako više ne rastu, osim u nekoliko iznimnih slučajeva, poput Velike Britanije. Mnogo važnije su vjerojatno unutarnje poteškoće s kojima se suočava Europski socijalni model.

Uspješni Skandinavci

Međutim, neke su zemlje Europske Unije postigle znatno bolje rezultate od drugih. Manja skupina država, osobito nordijske zemlje (uključujući i države koje nisu članice EU-a, Norvešku i Island), Nizozemska, Austrija i Velika Britanija, imale su relativno dobra postignuća. Osim Velike Britanije, sve su te zemlje male, što nam nameće zaključak da se male zemlje mogu lakše mijenjati nego velike – iako u stvari ni u jednoj od tih zemalja promjene nisu bile pravocrtne. Kako bilo, sve su te zemlje očuvale svoje socijalne institucije u dobrom stanju. Nordijske zemlje istodobno imaju najrazvijeniji oblik Europskog socijalnog modela i najvišu stopu zaposlenosti. Značajno je da su zemlje koje su najbolje prosperirale ujedno bile najviše sklone reformama – u pogledu socijalne skrbi i mirovina, obrazovanja, tržišta rada, i korištenja informatičkih i komunikacijskih tehnologija. Nordijske zemlje značajno nadmašuju SAD po indikatorima kvalitete života, kao i u dimenziji ekološke modernizacije.

Slika je drukčija u srednjoeuropskim i mediteranskim zemljama. Njemačka i Italija imaju niske stope rasta, u kombinaciji s visokim stopama nezaposlenosti i nedovoljne zaposlenosti. Francuska je posljednjih godina postigla bolje rezultate u pogledu rasta, ali ima visoku nezaposlenost, uključujući osobito nezaposlenost mladih i dugotrajnu nezaposlenost. U tim zemljama kombinacija stroge regulacije tržišta rada i utjecaja sindikata stvara insajderska i autsajderska tržišta rada. Oni koji imaju posao mogu prosperirati, ali oni koji su vani (autsajderi) stoje mnogo lošije. Postoje visoke stope dugotrajne nezaposlenosti i mnogi se sklanjaju na sekundarna tržišta rada koja sasvim izmiču regulaciji.

Danska ne štiti zaposlenikov posao, nego njegov dohodak

Danska je ranih devedesetih godina radikalno reorganizirala svoju politiku socijalne sigurnosti. Radnika se može otpustiti uz kratak otkazni rok. Otpremnina nije visoka. Međutim, potpora za nezaposlene je dobra i dobiva se u razdoblju od četiri godine, pri čemu slabije plaćeni radnici dobivaju do 90% svoje redovite plaće. Prekvalifikacija za neko drugo zanimanje obavezna je nakon nekog vremena. Provodi se na vrlo decentralizirani način, uz ekstenzivno sudjelovanje sindikata i agencija civilnog društva. Nezaposleni imaju obavezu da prihvate ponude za zapošljavanje ili prekvalifikaciju iz lokalnih ureda za zapošljavanje.

Austrijski ekonomist Karl Aiginger sustavno je usporedio europske države koje su imale najbolja postignuća u razdoblju od ranih devedesetih godina do danas – Dansku, Finsku i Švedsku – i tri velike države koje su imale slaba postignuća – Njemačku, Francusku i Italiju.¹ Također je obje kategorije zemalja usporedio sa Sjedinjenim Američkim Državama. Socijalne potpore su mnogo više u tri zemlje s najboljim postignućima nego u Francuskoj, Njemačkoj i Italiji, i mnogo obuhvatnije nego u SAD-u. Pa ipak su tri vodeće europske države bile jednako konkurentne i dinamične kao i SAD. Rast BDP-a u promatranom je razdoblju bio gotovo jednak kao i u Americi. Njihova prosječna stopa zaposlenosti stanovništva od preko 70% zaostaje za onom u SAD-u, ali je znatno iznad one u europskim zemljama sa slabijim postignućem (61,9%). Javni dug je značajno manji nego u Americi i u tri velike europske zemlje.

¹ Karl Aiginger, "Towards a new European model of a reformed welfare state", United Nations Economic Survey of Europe, 2005, br. 1.

Nedavna povijest Skandinavije nameće nam zaključak da je u stvarnosti moguće imati zdrave javne financije, nisku razinu nejednakosti i visoke stope zaposlenosti. Suprotno, čini se da je moguće imati samo jednu značajku. Primjerice, Njemačka sad ima visoku razinu nezaposlenosti i rastući javni dug.

Finska kombinira dinamičnu ekonomiju visoke tehnologije s visokom razinom društvene pravednosti

Finska ima viši stupanj penetracije informatičkih tehnologija nego SAD. Njezina stopa rasta u

razdoblju 1996-2000. bila je 5,1%. Također je rangirana pri vrhu svih industrijskih zemalja s obzirom na kriterije društvene pravednosti i široke porezne osnove. Castells zaključuje da Finska drugima nudi nadu. Prije samo tri generacije Finska je bila vrlo siromašna i pretežno agrarna zemlja.

Nejednakost dohodaka povećala se u većini industrijskih zemalja u promatranom razdoblju, ali ima naznaka da taj proces sad slabi i da se nejednakost stabilizira na određenoj razini. Štoviše, neke su zemlje uspjele ostati vrlo egalitarne, pri čemu nordijske zemlje opet zauzimaju vodeću poziciju.

Ne kopirajte modele – provodite inteligentne reforme

Na temelju studije danskog sociologa Gøste Esping-Andersena široko je prihvaćeno da danas postoje tri ili četiri glavna tipa „kapitalizma blagostanja“ u Europi:

- nordijski tip, koji se temelji na visokim porezima i širokom spektru prilika za zapošljavanje unutar same države blagostanja
- srednjoeuropski tip (Njemačka, Francuska), koji se uglavnom temelji na doprinosima iz plaća
- anglosaksonski tip, koji se smatra nekom vrstom „rezidualne“ države blagostanja, u kojem je porezna osnovica niža i koji u većoj mjeri koristi ciljane politike
- mediteranski tip (Italija, Španjolska, Portugal, Grčka), koji ima prilično nisku poreznu osnovicu i u velikoj mjeri ovisi o potpori koju daje obitelj.

Različiti tipovi nisu jednako izlazili na kraj s novim izazovima. Međutim, usporedba četiriju „svjetova kapitalizma blagostanja“ danas je od ograničene koristi. Nizozemski sociolog Anton Hemerijck

pokazao je da su se promijenjenim uvjetima najbolje prilagodile one države blagostanja koje su stvorile „hibridne modele“, posuđujući dijelom – ali ne u potpunosti – od drugih. Budući Europski socijalni model neće biti britanski model. Neće biti francuski model. Neće biti ni švedski ili danski model. Predložak za revidirani Europski socijalni model mogao bi se orijentirati prema sljedećim općim značajkama:

- Pomak od negativnog prema pozitivnom blagostanju. Nova država blagostanja nije usredotočena na to da ispravlja društvena „zla“, nego da promovira obrazovanje i učenje, prosperitet, životni izbor, aktivno socijalno i ekonomsko sudjelovanje i zdrave stilove života.
- Poticaji i obaveze idu uz prava.
- Prihvatanje i kreativna uporaba rizikâ (logika „flexicurity“ – fleksibilne sigurnosti).
- Više doprinosa od izravnih korisnika, manje besplatnih usluga.
- Debirokratizacija i preferiranje interesa klijenata sustava u odnosu na interese proizvođača sustava.

Rast, fleksibilnost, ljudski kapital

Prosječni rast u EU15 od osamdesetih je godina relativno opadao iz godine u godinu. Oko trećine razlike u BDP-u per capita u usporedbi sa SAD-om posljedica je niže prosječne produktivnosti rada, trećina kraćeg radnog vremena i trećina niže stope zaposlenosti. Međutim, nijedno od tih obilježja nije rezultat pukog izbora, a sva tri imaju posljedice za održivost Europskog socijalnog modela.

Postizanje više prosječne razine ekonomskog rasta i stvaranja radnih mjesta mora se staviti na prvo mjesto, budući da se sadašnja kombinacija niskog rasta i visokih javnih izdataka ne može nastaviti. Visoka razina zaposlenosti, iznad određene pristojne minimalne plaće, poželjna je iz više od jednog razloga. Što je veći udio ljudi koji su zaposleni, to je više novca na raspolaganju – pod pretpostavkom da su drugi uvjeti isti – za potrošnju za socijalne investicije i socijalnu zaštitu. Zaposlenost je također najbolji put za izlazak iz siromaštva.

Međutim, nije slučajno da sve zemlje u Europi koje imaju stope zaposlenosti od preko 70% imaju aktivne politike tržišta rada. Takve politike nezaposlenima ili onima kojima prijeti nezaposlenost pružaju izobrazbu i također aktivno nastoje uskladiti kvalifikaciju radnika sa slobodnim radnim mjestima. Prvi put su takve politike uvedene u Švedskoj prije mnogo godina, ali su se otad široko rasprostranile. Te politike nisu jednoobrazne. Najdjelotvornije kombiniraju socijalno partnerstvo i univerzalnu dostupnost potpora kojima se osigurava prekvalifikacija i ponovno zapošljavanje – „flexicurity“ (fleksibilna sigurnost).

Fleksibilnost na tržištima rada bitan je sastojak političkog okvira uspješnih država. Ona ne znači

američki stil „hire and fire“ („zaposli i otpusti“). Međutim, u eri ubrzane tehnološke promjene „zapošljivost“ – spremnost i sposobnost da se ide dalje, da se traži i nađe posao – zadobiva najveću važnost. Ono „ići dalje“ često se mora dogoditi na istom radnom mjestu, zbog važnosti tehnološke promjene.

Samo 17% radne snage danas u prosjeku u zemljama EU15 radi u industrijskoj proizvodnji, a taj udio i dalje opada. Da to izrazimo na drugi način, više od 80% ljudi moraju danas zarađivati za život poslovima utemeljenim na znanju ili u sektoru usluga. Puna zaposlenost je moguća u ekonomiji znanja – i dostignuta je u nekim od europskih ekonomija koje postižu bolje rezultate.

Ali nisu svi poslovi namijenjeni visokoobrazovanim zaposlenicima. Nekvalificirani poslovi – „loši poslovi“ – pali su s 34% na 25%. Mnogi još uvijek moraju raditi na poslovima koji traže vrlo nisku razinu kvalifikacije – pružajući usluge u trgovinama, supermarketima, na benzinskim stanicama ili u kavanama. Minimalna plaća ne smije se odrediti previsoko jer bi isključila „loše“ poslove. Moramo se potruditi da osiguramo da minimalna plaća bude na pravoj razini kako ne bi bilo zaposlenih siromašnih te da što je više moguće ljudi ne ostanu zauvijek ograničeno na te poslove.

Obrazovanje je tu od ključnog značenja. No naglasak na obrazovanju implicira da moramo značajno investirati u rane godine obrazovanja, budući da se tako mnogo sposobnosti razvija upravo tada. Investiranje u rano obrazovanje i skrb o djeci također je ključan element za redukciju siromaštva među djecom.

Dulji radni vijek – više djece!

Stanovništvo koje stari trebalo bi promatrati kao priliku, a ne samo kao još jedan „problem“. Znamo što se treba dogoditi – poteškoće u većini zemalja posljedica su poteškoća da se formira politička volja za provedbu promjena. Glavni razlog za starenje društva nije to što ljudi u prosjeku dulje žive, nego niska stopa rađanja. Država mora stimu-

lirati ljude da imaju više djece. Moramo uvjeriti ili motivirati ljude da ostanu dulje raditi. Moramo se suprotstaviti diskriminaciji starijih ljudi kako na radnom mjestu, tako i izvan njega. Ako se to odnosi na ljude starije od 55 ili 65 godina, „starost“ više nije čimbenik koji bi ljude činio nesposobnima kao što je to nekad bila.

Predložak od 13 točaka za reformu

Prevedeno na detaljnije modele politikâ, predlažem nacrt od 13 točaka za revidirani Europski socijalni model:

1. Zadržava se progresivno oporezivanje dohoda kao sredstvo ograničavanja nejednakosti. Zemlje koje sad koriste jedinstvenu stopu poreza na dohodak („flat rate“) trebale bi osigurati da ona ima progresivni učinak (na temelju oslobađanja siromašnijih skupina od plaćanja poreza).
2. Fiskalna razboritost vodeće je načelo financiranja socijalnih izdataka. Riječ je o dugoročnom načelu, koje, primjerice, treba uzeti u obzir sposobnost da se namire anticipirane obaveze prema umirovljenicima. Porezi su u odnosu na BDP po međunarodnim standardima visoki, no ono što je važno nije toliko razina poreza koliko opća mješavina različitih politikâ („policy mix“).
3. U igri su aktivne politike tržišta rada, s primjerenom ravnotežom poticaja i obaveza.
4. Stvaranje radnih mjesta ima središnju ulogu u poticanju rasta i suzbijanju siromaštva – najbolji način da se izađe iz siromaštva je

posjedovanje pristojnog zaposlenja koje jamči više od minimalne plaće.

5. Aktivno se podupire zapošljavanje na nepuno radno vrijeme. Ono je dio aktivne prilagodbe životnim prijelazima i ravnoteži rada i života.
6. Prava bit revidiranog Europskog socijalnog modela je kombinacija ekonomskog dinamizma sa socijalnom pravednošću. Siromaštvo djece zaslužuje posebnu pažnju. Društva s niskom razinom siromaštva djece vjerojatno će biti egalitarnija od drugih i u mnogim drugim aspektima.
7. Ciljane strategije protiv siromaštva primjenjuju se kako bi se izašlo na kraj s duboko ukorijenjenim oblicima siromaštva i socijalne isključenosti. One mogu uključivati negativni porez na dohodak ili porezne kredite.
8. Posebna se pažnja posvećuje zaposlenima na slabo plaćenim uslužnim poslovima, kako bi se osiguralo da, koliko je moguće, imaju izgleda za napredovanje. To znači ne samo da država osigurava izobrazbu, nego surad-

- nju sa zaposlenicima kako bi redizajnirali neke vrste poslova.
9. Ciljane politike također imaju za svrhu bolju integraciju etničkih manjina i imigranata. One također uključuju mješavinu prava i obaveza koja se daju tim skupinama odnosno traže od njih. Obaveze uključuju učenje jezika i prihvaćanje općih vrijednosti društva u koje su se doselili.
  10. Odnos između potpora i doprinosa strukturiran je tako da minimalizira opcije izlaska iz sustava za one bogatije.
  11. Država troši relativno manje za starije osobe, a više za mlade, pri čemu se osobita pažnja pridaje skrbi za djecu, ranim godinama obrazovanja i poticajima da se ima djecu.

12. Investicije u znanost, tehnologiju i više obrazovanje u najvećoj mjeri utječe kako na industrijsku politiku, tako i na stvaranje novih radnih mjesta.
13. Sve politike vode računa o svojim ekološkim učincima.

Revidirani Europski socijalni model primjereno se može opisati kao „država socijalnih investicija“. Socijalni sustav i dalje pruža široku zaštitu na nizu frontova, u pogledu socijalnih, ekonomskih i zdravstvenih rizika. Razina poreza visoka je u međunarodnoj usporedbi. Prostor djelovanja za aktivnu vladu i državu ostaje velik, iako bolje podešen za investicije u ljudski kapital nego u prošlosti. Solidarnost se potiče tako što se osigurava da socijalni sustav ostaje privlačan bogatijim skupinama.

Harmonizacija na europskoj razini? Radije ne!

Krajnje je nevjerojatno da će se postići harmoniziranje poreza na poslovanje poduzeća, čak i kad bi to bilo poželjno. Ali treba li se zalagati za veću harmonizaciju radnih standarda na europskoj razini i ima li više mogućnosti da se to postigne? Najviše što bi se moglo postići je vjerojatno skup minimalnih propisa koje bi mogle prihvatiti sve zemlje.

Dijalog među socijalnim partnerima na europskoj razini mogao bi dovesti do neke vrste konsenzusa. Međutim, treba imati na umu da su sindikati skloni predstavljati interese zaposlenih radnika, a ne one nezaposlenih, a udruge poslodavaca obično više govore u ime velikih korporacija nego malih poduzetnika.

Socijalni etatizam i međunarodna konkurencija

Uvijek se postavlja pitanje: može li Europa sebi priuštiti socijalni model? U stvarnosti EU nema drugog izbora nego da se natječe na svjetskom trži-

štu i reforme Europskog socijalnog model moraju odražavati i podržavati tu orijentaciju.

No trebali bismo obrnuti pitanje: može li Europa sebi priuštiti da nema socijalni model? Razine nejednakosti koje postoje u Sjedinjenim Američkim Državama mogle bi toj zemlji prouzročiti goleme probleme u budućnosti. SAD, primjerice, možda ima najbolja sveučilišta na svijetu, ali također ima i najvišu stopu nepismenosti među industrijskim ze-

mljama. Prema Programu za međunarodno vrednovanje petnaestogodišnjak u SAD-u zauzima tek 24. mjesto od 29 uspoređivanih zemalja, a također i 24. mjesto na ispitu vještina rješavanja problema. U doba kad se i sama ekonomija znanja globalizira reformirani socijalni model bi mogao značiti da bi se Europa mogla bolje pozicionirati od SAD-a.

Potrebno je: više krize

Znamo podosta o onome što treba napraviti. Problem je kako se pokrenuti i učiniti to. Možemo dosta naučiti od zemalja koje u Europi imaju najbolja postignuća, no reforma će morati biti kontinuirani proces koji će se odvijati u svim državama. Uz iznimku Velike Britanije, zemlje koje su dobro funkcionirale su sve male. Može se ustvrditi da se male zemlje mogu lakše reformirati nego velike, ali ih također njihova mala veličina čini ranjivijima.

Radikalna reforma čini se da uvijek slijedi nakon kriznih situacija – ona je neminovno i bolna i može uključivati kratkoročne socijalne i ekonomske troškove radi postizanja dugoročnih dobitaka. Nordijske zemlje možda su odredile tempo, ali tek nakon što su iskusile niz ekonomskih kriza kasnih

osamdesetih i ranih devedesetih godina 20. stoljeća. Reforma je u Velikoj Britaniji uslijedila nakon što je u dugom razdoblju ta zemlja bila europski bolesnik.

Temeljno je pitanje za blisku budućnost: je li se svijest o krizi u Njemačkoj, Francuskoj i Italiji akumulirala do točke da se može prevladati otpor etabliranim interesima? Dosad nijedna vlada ni na ljevici ni na desnici nije uspjela polučiti dalekosežne reforme. Kao posljedica toga, sve tri zemlje imaju socijalne države koje su neodržive, u kombinaciji sa stalnim visokim stopama nezaposlenosti i nedovoljne zaposlenosti. Ali ekspres-lonac je počeo ispuštati paru – i u svakoj od tih zemalja možda će uskoro dovesti na vlast radikalnije, reformističke vlade.

Dosadašnja izdanja „Vizije i opcije za jugoistočnu Evropu“

1. Uticaj Evropske Unije na evropski socijalni model i socijalnu koheziju Lothar Witte – Dr.Heinrich Sassenfeld	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/10.EvropskiSocijalniModel.pdf
2. Nova politička ekonomija evropskog(ih) socijalnog(ih) modela Patrick Diamond	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/25.Nova_politicka_ekonomija.pdf
3. Evropski privredni i socijalni model – geografska karta različitih interesa Marius Busemeyer, Christian Kellermann, Alexander Petring, Andrej Stuchlik	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/26.Evropski_privredni_i_socijalni_model.pdf
4. Socijaldemokratski program nakon proširenja Evropske unije Christoph Zöpel	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2006/27.Socijaldemokratski_program_nakon_prosirenja_Europske_unije.pdf
5. Madjarski nemiri Michael Ehrke	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2007/4.Madjarski_nemiri-Simptom_centralno-evropske_krize.pdf
6. Socijalna pravda za 21. stoleće grupa autora	http://www.fes.org.yu/thira_files/publikacije/2007/7.Socijalna_pravda_za_21.stoljece.pdf

Dosadašnja izdanja „Materijali o socijalnoj demokratiji“

SPD i mediji Anja Kruke (Anja Kruke)	www.http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/19.gledati%20svet%20ozn_ova.pdf
O modernizaciji berlinskog programa – Bez lažnog pijeteta! Fric V. Šarpf (Fritz W. Scharpf)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/20.za%20modernizaciju%20berlinskog%20programa.pdf
Godinu dana kasnije: Istočna i srednja Evropa u krizi pristupanja Mihael Erke (Michael Ehrke)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/21.godinu%20dana%20posle.pdf
O fleksibilnoj primeni Pakta stabilnosti Angelika Šval-Diren (Angelica Schwall-Düren)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/22.fleksibilna%20primena%20umesto%20striktnog%20pridzavanja.pdf
Kapitalizam i socijalna tržišna privreda Iring Fečer (Iring Fetscher)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/23.kontroverze.pdf
Socijalistička internacionala i globalna demokratija Kristof Cepel (Kristoph Zöpel)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/12_socijalisticka_internacionala_i_%20globalna_demokratija.pdf
Liberalna iluzija nakon izbora: zajedničko tržište bez političke unije Mihael Dauderštet (Michael Dauderstädt)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/13_liberalna_iluzija_posle_odrzanih_referenduma.pdf
Novi akcenti u socijalnoj politici Volfgang Šreder (Wolfgang Schröder)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/26.novi%20akcenti%20u%20socijalnoj%20politici.pdf
O koristi velike koalicije u prelaznim periodima Klaus Šenhoven (Klaus Schönhoven)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2005/27.stabilnost%20umesto%20zatsija.pdf
Granice Evrope – Kulturni relativisti i kulturalisti Hajnc Tajzen (Heinz Theisen)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2006/21.Granice_Evrope.pdf
Sve zavisi od sistema za usmeni prenos informacija – Predrasude o izbornim kampanjama, istraživanjima javnog mnjenja, izvestavanju i odlukama Krista Hategan (Christa Hategan)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2006/22.Sve_zavisi_od_sistema_za_usmeni_prenos_informacija
Bolja socijalna drzava Matijas Placek (Matthias Platzaeck)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2006/23.Bolja_socijalna_drzava.pdf
Madjarski nemiri – simptom centralno-evropske krize pristupanju Evropskoj uniji? Mihael Erke (Michael Ehrke)	http://www.fes.org.yulthira_files/publikacije/2006/24.Madjarski_nemiri.pdf

